

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/294 Έν Καισαριανῇ τῇ 26ῃ Μαρτίου 2020

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2 1 8 η

Πρός
τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αιδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους
τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους
καί τά Ἑγουμενοσυμβούλια τῶν Ἱερῶν Μονῶν
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί
Ὅσιώτατες Ἀδελφές
Χαίρετε ἐν Κυρίῳ.

μῆνας Μάρτιος κατέχει ἰδιαίτερη θέση στόν στέφανο τῶν

δώδεκα μηνῶν τοῦ ἔτους. Ὁ νομοθέτης τοῦ Ἰσραηλῆτικοῦ λαοῦ ἔθεσε τόν

Μάρτιο πρῶτον μήνα τοῦ ἔτους : «*Εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ*

Ἄαράων ἐν γῇ Αἰγύπτου λέγων. Ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτός ἐστιν ὑμῖν ἐν τοῖς μηνσὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ» (Ἐξόδου ιβ', 1-2). Κατὰ τὴν διάρκεια αὐτοῦ πραγματοποιήθηκε ἡ ἔξοδος τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο πού ζοῦσαν ἐπὶ τετρακόσια χρόνια ὑπόδουλοι τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἐόρτασαν τὸ πρῶτο Πάσχα. Ἐκτοτε καθιερώθηκε εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπελευθερώσεώς τους οἱ Ἰσραηλῖτες νὰ ἐορτάζουν τὸ Πάσχα γιὰ νὰ θυμοῦνται, ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς ἐξήγαγε «ἐκ γῆς δουλείας καὶ τυραννίας» (βλ. Ἐξόδου στ', 6).

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του ἐόρτασε τὸ Ἰουδαϊκὸ Πάσχα καὶ στὸ τελευταῖο Πάσχα στὴ ζωὴ Του σταυρώθηκε γιὰ νὰ ἀπελευθερώσει τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων μέ τὴν θυσία τῆς ζωῆς Του ἀπὸ τὸν θάνατο καὶ τὴν ἁμαρτία. Μέ τὴν θυσία Του ἔδωσε νέο νόημα στὴν ἐορτὴ τοῦ Πάσχα. Κατὰ τὴν Χριστιανικὴ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα οἱ πιστοὶ ἐορτάζουμε διότι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς «*ἡμᾶς διεβίβασεν ἐκ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν*» (Ἀπὸ τὸν Κανόνα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, εἰρμός τῆς α' ὠδῆς), χαρίζοντάς μας τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία.

Ὁ μῆνας Μάρτιος συνδέθηκε μέ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν ἐπὶ τετρακόσια χρόνια τυραννία τῶν Ὀθωμανῶν.

Βεβαίως κατὰ τὴν διδασκαλία τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων πού ἐρμηνεύουν τὴν κοσμογονία πού ἀναφέρεται στὸ βιβλίο τῆς

Γενέσεως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου αὐτή τήν περίοδο ἄρχισε. Συνοπτικῶς ἀναφέρουμε ὡς ἀπόδειξιν τό παράδειγμα τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ «*βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου*» (Γενέσεως α΄, 11) πού τήν Ἀνοιξη ἀρχίζει ἡ βλάστηση. Πέραν δέ τούτου καί ἄλλα σημαντικά συμβαίνοντα αὐτήν τήν ἐποχή τῆς Ἀνοίξεως πού ἐπιβεβαιώνουν καί ὑποστηρίζουν αὐτήν τήν ἄποψη.

Ὡς ἐκ τούτου θεωρῶ εὐκαιρον νά μελετήσουμε τό θέμα τῆς ἐλευθερίας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐλευθερία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ

1. Ὁ Χριστός, ὁ Ἐλευθερωτής μας.

Ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ Ἰσραήλ δέν ἦταν προτύπωση τῆς χριστιανικῆς ἀπολυτρώσεως. Πράγματι, ὁ Χριστός ἐγκαινιάζει τό καθεστῶς τῆς τέλειαις καί ὀριστικῆς ἐλευθερίας γιά ὅλους ἐκείνους, Ἰουδαίους καί εἰδωλολάτρες, πού τόν ἀποδέχονται μέ πίστη καί ἀγάπη.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος καί ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης εἶναι οἱ σπουδαιότεροι κήρυκες τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας. Ὁ πρῶτος τήν ἐξαγγέλλει κυρίως στήν ἐπιστολή πρός τοὺς Γαλάτες: «*Τῇ ἐλευθερίᾳ ἣ ἡμᾶς Χριστός ἠλευθέρωσε... ὑμεῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί*»¹.

Ὅσο γιά τόν Ἰωάννη, αὐτός ἐπιμένει στήν ἀρχή τῆς ἀληθινῆς

¹ Πρὸς Γαλάτας 5,1.13. βλ. 4, 26.31. Πρὸς Κορινθίους Α΄ 7, 22. Πρὸς Κορινθίους 3, 17.

ἐλευθερίας, στήν πίστη πού ἀποδέχεται τό Λόγο τοῦ Ἰησοῦ: «Ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς... ἐάν οὖν ὁ Υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσει, ὅντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε»².

2. Φύση τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας.

Ἡ χριστιανική ἐλευθερία ἐνῶ ἔχει ἐπιπτώσεις στόν κοινωνικό τομέα τοποθετεῖται πέρα ἀπ' αὐτόν Ἡ πρὸς Φιλήμονα ἐπιστολή εἶναι μιά λαμπρή μαρτυρία γι αὐτό.

Προσιτή στούς δούλους ὅσο καί στούς ἐλεύθερους ἀνθρώπους, δέν προϋποθέτει ἀλλαγὴ τῆς κοινωνικῆς βαθμίδας³. Στόν ἑλληνορωμαϊκό κόσμο, ὅπου ἡ ἀστική ἐλευθερία ἀποτελοῦσε τό ἴδιο τό θεμέλιο τῆς ἀξιοπρέπειας, τό γεγονός αὐτό φαινόταν σάν κάτι παράδοξο. Ἐτσι ὅμως φανερώνοταν σ' ὅλη της τῇ ριζοσπαστικότητῃ ἡ ἀξία τῆς ἀπελευθερώσεως πού προσφέρει ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὴ ἡ ἀπελευθέρωση δέ συγχέεται οὔτε μέ τό ἰδανικό τῶν σοφῶν, στωϊκῶν καί ἄλλων, πού ζητοῦσαν μέ τὴ θεωρία καί τὴν ἠθική προσπάθεια νὰ κατακτήσουν τὴν τέλεια αὐτοκυριαρχία καί νὰ ἐγκατασταθοῦν σέ μιά ἀπαραβίαστη ἐσωτερικὴ ἡρεμία. Ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ Χριστιανοῦ δέν εἶναι ὁ καρπὸς μιᾶς ἀφηρημένης καί ἐξωπραγματικῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ προέρχεται ἀπὸ ἓνα ἱστορικό γεγονός, τό νικηφόρο θάνατο τοῦ

² Ἰωάννου 8, 32.36.

³ Πρὸς Κορινθίους Α', 7,21.

Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί ἀπό μιά προσωπική γνωριμία, τήν προσκόλλησι
στόν Ἰησοῦ Χριστό μέ τό Βάπτισμα.

Ὁ πιστός εἶναι ἐλεύθερος, μέ τήν ἔννοια ὅτι ἔχει λάβει «έν
Χριστῷ» τή δυνατότητα νά ζεῖ στό ἐξῆς ὡς κοινωνός τοῦ Πατέρα, χωρίς
νά ἐμποδίζεται ἀπό τά δεσμά τῆς Ἀμαρτίας, τοῦ Θανάτου καί τοῦ
Νόμου.

α) Ἐλευθερία ἀπό τήν ἁμαρτία

Ἀμαρτία εἶναι ὁ ἀληθινός τύραννος ἀπό τό ζυγό τοῦ ὁποίου μᾶς
ἀποσπᾷ ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Στό Ρωμαίους 1-3 ὁ ἀπόστολος Παῦλος
περιγράφει τή σκληρότητα τῆς παγκόσμιας τυραννίας, πού ἀσκοῦσε ἡ
ἁμαρτία πάνω σ' ὅλο τό κόσμο. Αὐτό τό κάνει γιά νά παρουσιάσει πιο
ἀνάγλυφη τήν ὑπεραφθονία τῆς χάριτος⁴. Συνδέοντάς μας μέ τό
μυστήριο τοῦ θανάτου καί τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τό
βάπτισμα τερμάτισε τή δουλεία μας⁵. Μέ αὐτή τήν ἀπελευθέρωση
πραγματοποιεῖται ἡ προσδοκία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στήν οὐσία της,
ὅπως τήν καταλάβαινε ἡ μορφωμένη τάξη τοῦ Ἰσραήλ⁶. Ὁ ἀπόστολος
Παῦλος παραθέτει τό Ἡσαΐου 59, 20 στή μετάφραση τῶν ἐβδομήκοντα
(Ο'), γιά νά τονίσει τόν πνευματικό χαρακτήρα τῆς προσδοκίας αὐτῆς:

⁴ Πρὸς Ρωμαίους 5, 15 καί 8,2.

⁵ Πρὸς Ρωμαίους 6,6.

⁶ Βλ. Λουκᾶ 1, 68-75

«Ἦξει ἐκ Σιών ὁ ῥυόμενος καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ»⁷. Κι ἄλλοῦ ὁ Ἀπόστολος ἀποκαλύπτει στοὺς εἰδωλολάτρες τό «μυστήριον» τῆς πλήρους κυριότητάς τους στά προνόμια τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ. Τά θαυμάσια τῆς πρώτης ἀπελευθερώσεως ἀνανεώθηκαν γιὰ ὅλους μας; «Ὁ Θεὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκοτοῦ καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν»⁸.

β) Ἐλευθερία ἀπὸ τὸν θάνατον

Ἀναπόφευκτος σύντροφος τῆς Ἀμαρτίας⁹, ὁ Θάνατος ἔχει κι αὐτός νικηθεῖ. Ἔχει χάσει τό κεντρί του¹⁰. Οἱ χριστιανοί δέν εἶναι πιά ὑπόδουλοι ἐξαιτίας τοῦ φόβου τοῦ θανάτου¹¹. Βέβαια, ἡ ἀπελευθέρωση στό σημεῖο αὐτό θά εἶναι πλήρης μόνο στήν ἔνδοξη ἀνάστασι¹², ἐνῶ τώρα ἀκόμη «ἀπεκδεχόμεθα τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν»¹³. Ἦδη ὅμως ἔχουν ἐγκαινιαστεῖ οἱ ἔσχατοι καιροί, κατὰ κάποιο τρόπο, καί «μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν»¹⁴ ἐνόσω ζοῦμε μέ πίστη καί ἀγάπη.

⁷ Πρὸς Ρωμαίους 11, 26.

⁸ Πρὸς Κολοσσαεῖς 1, 13 ἐξ.

⁹ Γενέσεως 2,17. Σοφία Σολομώντος 2,23 ἐξ. Πρὸς Ρωμαίους 5,12.

¹⁰ Πρὸς Κορινθίους 15,56.

¹¹ Πρὸς Ἑβραίους 2,14 ἐξ.

¹² Πρὸς Κορινθίους Α', 15, 26.54 ἐξ.

¹³ Πρὸς Ρωμαίους 8,23.

¹⁴ Α' Ἰωάννου 3, 14 καὶ Ἰωάννου 5,24.

γ) Ἐλευθερία ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ νόμου

Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο «οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν»¹⁵. Ὅσο παράδοξη - ἢ κοινότοπη - κι ἂν φαίνεται αὐτή ἡ διαβεβαίωση τοῦ ἀποστόλου Παύλου, δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμᾶται ἡ ἀξία της, γιατί τότε θὰ ἀλλοιωνόταν ἡ φύση τοῦ Εὐαγγελίου πού κήρυξε ὁ Ἀπόστολος. Ἐπειδὴ πεθάναμε μέ τρόπο μυστικό μαζί μέ τό Χριστό, εἴμαστε στό ἐξῆς ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τό Νόμο¹⁶, καί δὲν μπορούμε πιά ν' ἀναζητοῦμε τή βάση τῆς σωτηρίας μας στήν ἐκπλήρωση ἐνός ἐξωτερικοῦ νόμου¹⁷. Βρισκόμαστε σ' ἓνα νέο καθεστῶς, καί ἡ ὑπακοή στό Πνεῦμα πού διαχύθηκε στίς καρδιές μας ἀποτελεῖ τώρα τόν κανόνα τῆς διαγωγῆς μας¹⁸.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐξακολουθεῖ νὰ μιᾶ γιά ἓνα «νόμον τοῦ Χριστοῦ»¹⁹, ἀλλά ὁ νόμος αὐτός συνοψίζεται στήν ἀγάπη²⁰, καί, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τόν τηροῦμε αὐθόρμητα, γιατί «οὗ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία»²¹.

3. Ἡ ἄσκηση τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας

¹⁵ Πρὸς Ρωμαίους 6, 15.

¹⁶ Πρὸς Ρωμαίους 7, 1-6.

¹⁷ Πρὸς Γαλάτας 3, 2.13 καί 4,3 ἐξ.

¹⁸ Βλ. Ἰερεμίου 38,33. Ἰεζεκιήλ 36, 27. Πρὸς Ρωμαίους 5,5. 8,9.14. Πρὸς Κορινθίους Β', 3,3.6

¹⁹ Πρὸς Γαλάτας 6,2. Βλ. Πρὸς Κορινθίους Α', 9,21.

²⁰ Πρὸς Ρωμαίους 13,8 ἐξ.

²¹ Πρὸς Κορινθίους Β', 3,17.

α) Ἀπελευθερωμένος ὁ Χριστιανός ἔχει μιά θαρραλέα ἐμπιστοσύνη, μιά καύχηση, πού ἡ Καινή Διαθήκη τήν ὀνομάζει παρρησία. Αὕτη ἡ τυπικά Ἑλληνική λέξη (κυριολεκτικά, ἐλευθερία τοῦ λόγου) δηλώνει μιά στάση πού χαρακτηρίζει τό χριστιανό καί περισσότερο ἀκόμα τόν ἀπόστολο: ἀπέναντι στό Θεό, μιά διαγωγή υἱοῦ²², γιατί μέ τό βάπτισμα ἔλαβε «πνεῦμα υἱοθεσίας» καί ὄχι «πνεῦμα δουλείας»²³, καί, ἀπέναντι στούς ἀνθρώπους, ἀκλόνητη βεβαιότητα ὥστε νά ἐξαγγέλλει τό μήνυμα²⁴.

β) Ἡ ἐλευθερία δέν εἶναι ἀκολασία ἢ ἀσωτεία. - «Ὑμεῖς γάρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί: μόνον μὴ τήν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί»²⁵. Ἀμέσως ἀπό τήν ἀρχή, οἱ Ἀπόστολοι ἀναγκάστηκαν ν' ἀποκηρύξουν ὀρισμένες παραποιήσεις τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας²⁶. Φαίνεται μάλιστα πώς ὁ κίνδυνος ἦταν ιδιαίτερα σοβαρός στήν κοινότητα τῆς Κορίνθου. Οἱ γνωστικιστές σ' αὕτη τήν πόλη εἶχαν πιθανῶς υἱοθετήσει ὡς σύνθημα μιά παύλεια ἔκφραση, «πάντα μοι ἔξεστιν», διαστρεβλώνοντας ὅμως τό νόημά της, καί ὁ Παῦλος ἀναγκάζεται νά βάλει τά πράγματα στή θέση τους: ὁ χριστιανός δέν

²² Βλ. Πρὸς Ἐφεσίους 3,12. Πρὸς Ἑβραίους 3, 6. 4,16. Α' Ἰωάννου 2,18. 3,21.

²³ Πρὸς Ρωμαίους 8, 14-17.

²⁴ Πράξεων 2, 29 καί 4, 13.

²⁵ Πρὸς Γαλάτας 5, 13.

²⁶ Βλ. Α' Πέτρου 2, 16. Β' Πέτρου 2, 19.

πρέπει νά ξεχνᾷ ὅτι ἀνήκει στόν Κύριο καί ὅτι ἔχει τήν ἐπαγγελία τῆς ἀναστάσεως²⁷.

γ) Τό πρωτεῖο τῆς ἀγάπης. «*Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ*», καθορίζει ἀκόμη ὁ Ἀπόστολος²⁸. Ἡ συνείδησή μας μπορεῖ νά μᾶς ζητήσῃ νά παραιτηθοῦμε ἀπό τά δικαιώματά μας ἂν τό ἀπαιτεῖ τό καλό τοῦ ἀδελφοῦ²⁹. Δέν πρόκειται φυσικά, στήν κυριολεξία, γιά περιορισμό τῆς ἐλευθερίας, ἀλλά γιά ἕναν ἀνώτερο τρόπο ἀσκήσεώς της. Οἱ χριστιανοί, ἀπελευθερωμένοι ἀπό τήν παλαιά δουλεία τους γιά νά ὑπηρετήσουν τό Θεό³⁰, «*διὰ τῆς ἀγάπης*» θά ὑπηρετοῦν «*ἀλλήλους*»³¹, ὅπως τούς καθοδηγεῖ τό Ἅγιο Πνεῦμα³². Ὅταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος γινόταν ὁ ὑπηρέτης καί, κατά κάποιο τρόπο, ὁ δοῦλος τῶν ἀδελφῶν του³³, δέν ἔπαυε νά εἶναι ἐλεύθερος, ἀλλά ἦταν ὁ μιμητής τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ³⁴, τοῦ Υἱοῦ πού ἔγινε δοῦλος.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καίσαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.

²⁷ Πρὸς Κορινθίους Α΄, 6, 12 ἐξ.

²⁸ Πρὸς Κορινθίους Α΄, 13, 23.

²⁹ Πρὸς Κορινθίους Α΄, 8-10. Πρὸς Ρωμαίους 14.

³⁰ Πρὸς Ρωμαίους 6.

³¹ Πρὸς Γαλάτας 5, 13.

³² Πρὸς Γαλάτας 5, 16-26.

³³ Βλ. Πρὸς Κορινθίους Α΄, 9, 19.

³⁴ Βλ. Πρὸς Κορινθίους Α΄, 11, 1.